

היו פטורים באותה שעה
מפני שעשאוה לחלק.
וכתב הרמ"א, אבל אם
ני החלוקה אח"כ.

וּכְתֹב בְּסֵפֶר תַּפְתָּרַת שְׁמוֹאֵל (עמוד סה) נִשְׁאֵל רַבֵּינוּ מֵר
רַבֵּי הַכִּסֵּף הַיְשִׁיבָה זָכוֹק¹, הָעוֹשֶׂה יֵהִיב יוֹתֵר מִשְׁעִינֹר חֻלָּה
לְחַלְלָהּ שְׁבַעֲמֵיטָא חֵיטָא יֵהִיב שִׁיעוֹר חֻלָּה וְהוֹשִׁינָה
נִתְתִּיהָ פָחוֹת מִכְּשִׁעִינֹר, לְכַלּוֹרָא מִקְצֵת הָעֵיטָא חֵיטָא יִיחִיב
מִקְצֵתָהּ פְּטוּרָה, וְהָאֲחֵרִים יִנְתַּבְּטוּ בְּזוֹת² וְהַרְשִׁי
לְחַלְלָהּ קוֹדֵם הַחֲלוּקָה, הָאֵם מוֹעִיל, כִּיּוֹן שֶׁאֵין כָּל הָעֵיטָא
מִשְׁחִיבִיהֶּן, וְהוֹרֵר בְּמִינֵי דְשִׁפְרֵי מַהֲנֵי, דְּמָה שְׁנוֹט לְחַלְלָה
שֶׁאֵין לְחַלֵּק הָעֵיטָא מִבְּנֵיהֶן.

והוסיף שם, דהנה בספר תורת הארץ (פ"א מאות ק) כתב דבמל' דרבנן יש ברייה, ולפ"ז כתב להקל בידין יידן. אמנם מרן החו"א (דמאי סימן טז סק"ו וסק"א) ידקדק דבדבר שעיקרו מה"ל לא יש ברייה בדבנן. ומרן הגר"ש במענין ארץ נחלק עליו בזה, ע"ש. ובספר מחלת להם (פתחה לסימן ה) כתב דכה"ג מתחייב כל ההעיסה בחלה. ובשו"ת שארית ישראל (יר"ד סימן מ) נקט שח"א כלל לברייה כה"ג. ואפשר שכן היא סברת רבינו, דאף שדעתו לחלקה אין לו חל ממאן ולהבא למפרע, והרי עכשיו היא עיסה אחת המחייבת, ויליץ. וכע"ז כתב החו"א (ליקוטים סוף זרעים סימן ב סק"ב) כדל"ש שאין הפטור מבורר, פתיך ביה חיוב, ומחייב בחלה מה"ת עכ"ל.

ובשורת' שבת הלי (ח"ד סימן קמח) כתב: **בתשובת**
ומהר"ו בנדון דבשלו עישה בלי הפרשת חלה דיכול
להפריש ואח"כ, ומנהי למפרע דאמרין ברירה דברבנן
דהכי איפסך הילכתא בביצה ליה, ע"כ, וכבר נדפס
תשובת חכם צבי בסוף הספר מהנוספות שהשיג החכם
הצבי אין שייך ברירה בדבר שהיה דעת בעלים כולל
ללהפריש, וכיון שאין דעת בעלים להפריש אלא בשעה
זו האין תחול ההפרשה למפרע, ואינו דומה לשני לוגין
ששאני עתיד להפריש כיון שאתני כן בתחלה דזה בגדר
הברירה י"ע ש בח"צ. ומש"כ המהר"י ש טעמא דשמואל
מפושם ברירה דברבנן, צ"ע דהא שמואל אית ליה בבית
ל"ו שם דגם דברבנן אין ברירה. מיהו בזה היה מקום
לומר דחלת חו"ל כיון דקל מאוד גם למ"ד דלית ליה
דעלמא ברירה דברבנן חלה אלא מודה. וראיתי בספר תורת
האז"ש שם הביא בשם ספר חת' לחם, דצ"ל דהנכמים
גופייהו אתנו הכי שיהא חל שם תרומה על חלק
המתבואה בכדי שיהא מותר לאכול ואח"כ להפריש,
ובאיזה חלק אמרו באותו חלק שהשבע עצמו יפריש
לבסוף ומנהי למפרע, ומפרש בזה תשובת מהר"י, ע"כ.

כתב בשו"ע (י"ד סימן שכד ס"א) אין חייב בחלה אלא ממש מיני תבואה. ואין חייב אלא חמשת רבעים. ומדה שמחזיק מ"ג ביצים וחומש ביצה, ממלאים אותו קמח, ואותו קמח הוא ישערו חלה. וכשממלאים המדה קמח, תהיה מחוקה ולא גדושה. והיאך ישערו לדעת שהיא מחוקת מ"ג ביצים וחומש. נתבאר בסוד אר"ח (סימן תנו), ומשקל חמשת רבעים קמח הוא תק"כ דרה"ם מקמח חטים שבמצרים.

כתב בשמירת שבת כהלכתה (ח"ב עמוד ד) וכמה שיעור העיסה שתתחייב בחלה. כל שנושה חמשת רבעים [קב] קמה, והם כמו ב' ביצים וחומש ביצה. ונוהגים להפריש חלה בלי ברכה מעיסה שיש ש 1.200 גרם קמה ויותר. ולדעת הגר"א נאה (קונטרס שיעורים עמוד ח) מעיסה שיש ש 1.660 גרם קמה ויותר מפרשים חלה בברכה. ובשיעורין דאורייתא כתב לדעת מרן החזו"א נוהגים להפריש חלה בברכה רק כאשר כמות הקמה היא 2.250 גרם ויותר. ובספר מדות ושיעורים (עמוד צא) כתב שמרן הגרש"ז אופירבא דצוק"א ל"ש שמעו מכבר שהרא"ח נאה הפריש במדותיו.

וכתב הרה"ג רבי אברהם מילר שליט"א: שאלתי את רבינו מן ראש הישיבה זצוק"ל כמה קמח צריך בעיסה כדי להפריש חלה עם ברכה. ואמר לי שמנהג ירושלים להפריש על 1,500 גרם. והיינו מה שנקרא שיעור רבי חיים נאה, אבל פחות ממה שמפורסם שאביו הגרש"ז כתב לרבי זצוק"ל נאה, שהוא שיער את הדרה, לפי מה שזה לפני כמאה שנה, אבל הדרהם שצריך כדי לעשות החשבון הוא יותר קטן, ע"כ.

ובספר **תנובות השדה** על הפרשת חלה (עמוד קמד) כתב שהגרשז"א הורה לו להפריש החל משיעור 1.560 גרם עם ברכה, כי נתברר בחקירות במצרים שכל מטבעות הדרהם היו לכל היותר במשקל שלש גר', וממילא 520 דרהם עולה בשיעור זה.

ברירה בהפרשת חלה

כתב השו"ע (סימן שכו ס"ד) שנים שעשו עיסה כשיעור וחלקוה, ואח"כ הוסיף כל אחד על חלקו עד שהשלימו לכשיעור, ה"ז פטורה, שכבר היתה להם שעת חובה, והם

אינם כי אם נסיונות לבחון עד כמה אנו איתנים וחזקים מבלי לתת מקום לשיקולים זרים.

לדוגמא, כאשר אני עומד מול עשיר עצום, יש מקום למחשבה והתמנעת לבב: "וְנֹרָא, עֲשִׂיר מוֹפֵל! אֵיךְ עָרַךְ יִשְׁרָאוֹת לְפָרוֹסוֹת שְׁמַיָּי מִקֵּבֶל בְּחֻלּוֹ?" ממיילא נוצרת הרגשת עליונות לעומתו. והוויי רעה חולה, וזו "נוֹרָא" בעינינו כחגבים! ממש! כאשר אבן הבוחן אינה ממוקדת בהצלחה בתכליתו של האדם בעולמו האתאלי בדברים אחרים, וממיילא הכסף הופך להיות אמת מידה... כתוצאה מהרגשה זו נוצר "וכן היינו בעיניהם", שאכן גם הלא יחשוב עליך כך. ודאי שלא זו הדרך ולא זו העיר! אלא הכל - הוא דבר שנראה בעל ערך ובעל עוצמה גדולה בעיני העולם. ואז אין ואפס לעומת כך תורה. כך צריכה להיות ההרגשה הפשוטה, מבלי להתפעל כלל.

בטעות זו נעוצה במידה מסוימת הסיבה לאותה הבילתו. ההתעניינות אחר ההתרחשויות בעולם שבחוץ. מחמת ששהההשקפה על הצלחה בחיים ותכלית החיים, היא בדברים אחרים הרווחים מביה"מ, עד שהם תופסים מקום מהותי בחיים ממש. וזאת, על אף שבדואי הולכים ללמוד [ג' סדרים!], ואף משקיעים בלימוד, אך עושים זאת מתוך גישה שבחוץ העים התורה היא ענין [כלומר, יש עולם מלא של חיים והם הרבה גוונים, ואחד מן המושגים הוא גם תורה, אבל חוץ ממנה יש עוד הרבה].

ואולם, אליבא דאמת אינו כן! התורה היא דבר אשר אין שום חפץ ומציאות בעולם שיתן להעריכו ולמדדו אל מול ערך מדיניותה, אף לא באחריות! כן תורה צריך להסתובב מתוך הירגשה שהוא בן מלך התפוס בתורת, ואי אפשר לשער ולתאר מה שהוא מחולל כל רגע ורגע של לימוד תורה, עד שאף מלאכים ושרפים, חיות ואופני הקודש, אין בכוחם לפעול זאת! ומעתה, מי שזהו חלקו ומעמדו - האם כל זה איננו שווה? למה? האם נחוץ לו לעמוד בעליבות ולכרוע אל מול איש העוה"ז?

זו היתה טעות המרגלים שהחריבה את כל כלל ישראל! "ונהי בעינינו כחגבים, וכן היינו בעיניהם". אתה מראה לו שהוא יכול לנבוח עליך ואתה מסכן הזקוק לו...

עד כאן דבריו של הגאון הצדיק זכרו לברכה. ויהיו הדברים
לנגד עינינו להאיר לנו את הדרך ילכו בה.

בְּבִרְכַּת הַשֶּׁבֶת אֲשֶׁר "כָּל בְּרִכָּאן דְּלַעֲיָלָא וְתַתָּא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תְּלִיין"

העורך

רוממות התורה

המשך מעמוד 1

מסורת קדושת התורה

היה משך הנבואה והחכמה נמשך לחכמים ולנביאים, ואמנם דע
 כי אי אפשר לגלות טעמה שיש בה לבעלי הקבלה כי אם יחיד
 שבדור לשתי סבות. אחת מצד המוסר והשנית מצד המבבל.
 כי היודעים חן ערך המצות מעטו. ותמה אי **אם יש בדור** מי
 יצא. ולמיעוט הידיעה בהם גם המבינים כי יאמרו אליהם מועטים
 ודוקתם. אך דרך כלל אי אומר מדעתי המצוה היתה רומזת
 אמונה מה אשר לא ימד ולא יספר. ונשאל נא: הישרך לגלות
 כדכתיב (תהלים קט) לא עני ואביט נפלאות מותרות.²⁰ כי אין
רומזת לא עניי החכמה. ושחייה החכמה להיות השפלים מצוים
 ה **החכמה**.²¹ ונמצאת החכמה מחייבת את המעשה ואת המניעה.
 ה **השומר בהם מן החכמה**.²²

וְיוֹשִׁים, וְכַמ־שׁ בַּפֶּתַח הַשּׁוּלְחָן (סִמֶּן ב' סֶקֶל"ב) 'וּרְבִינוּ הַגָּדוֹל ז"ל
בְּכָל דְּבָרֵי רוֹדֵל אֶף שֶׁבֶטֶל הַטַּעַם שֶׁגִּילּוֹ כִּי לֹא גִילּוֹ רַק טַעַם א'
עַל כֵּן בְּמִשְׁחָךְ חֶמְדָּה (שְׁמוֹת ז"ב, א') 'מְקוּבָּלִים אֲנִינוּ מִרְבִּינוּ הַגָּדוֹל,
בְּלִי זָאת עוֹד הַשְּׂאִירוֹ טְמוּנִים בְּסֹתֵר לִבָּם טַעְמִים לֹא־לֵפִים גְּדוּלִים
גַּל יִשְׂרָאֵל²³

כן הוא להלכה למעשה

בית הלוי (ח"ב ריש דרוש י"א) 'דבלובש בגד בת ד' כנפות ואינו
ע"ד דאורייתא ואין זה תלוי במנהג העולם כלל דמצות התורה אינם

תלוי בה', ע"ש בארוכה. ועוד כתב שם לעיל מינה (ד"ה ואשר חנני): 'מי שאינו

תחלי בה', ע"ש בארוכה. ועוד כתב שם לעיל מינה (ד"ה ואשר חנינו): 'מי שאינו
'א.
כמו שבאר בסוף המקרא על כן צורך ד' אליקר לעשות את יום השבת, עם כל
שכן את אשר לא לתפרש טעמו בתורה.
מקצת מן המקצת מקצת תורת וחכמת תראו וכלם לא תראו ולא תוכלו לשער
וסיפיק לכתוב כל חכמת שנתגלה לו כמעין הנבוע ממש'. וזאת מלבד שבכל
הסאת והוא היין המפורש בענין משמעות ימי בראשית, והואו ששימש ביום
לבי האדם בלמים אין מספיקו לכתוב תורה שלמדת, ואפי לא חסרתיה אלא
תורה שלמדת ולא חסרתיה רק כאדם שמעביל זכרותו במכחול ביום, רבי עקיבא
'דליק מנר לנר'.

אחר מי שהוא שלחנות 'סודות' אינו לפי רוח הזמן? יכולים אתם להשיב בבטחה
איים כל מה שאנו מוסיפים לחדור לתוך המבוכה האין סופי של הטבע או בתקלים
ללאיש העומד לפני מחיצת ברזל אטומה ורואה לפניו רק דבר אחד, את המחיצה
ו חבלי ארץ רחבי ידים שמאחוריה אבל נעלמים וסודיים הם, להגיע אליהם לא

אלקי יעקב גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך'.
שנרמז מסתרי חכמתו יתברך בצורות הנמצאים האלה וחוקותיהם'. ועוד כתב:
תה הבחינה תהיה ההארה ואז צריך לעשות דברים רומזים לבד ויתעורר הענין

על כסא הוראה בעיר פלונית, שאחד מהב"ב החשובים דש"ה היה נוהג היתר לצ' חנוני אינו יהודי שכבדו אכסניא שלהם, ופעם אחת התחילו לחקור כיפה הבה חלב ומבטלים בידו וזה הוא השמונתי, אז נפלו כלם על כיפהם על חטאם ויד הרבה טעמים כמוסים שלא גילו אותם, והשומע ישא ברכה מאת ד' וישלם

עוד מאריך ה"ב"ש שם להסביר בה את חומר עניין של ברבות התורה, 'הו"מ מדאורייתא' כי הם עיקר	12
מאמין כי התורה כבולה או במקצתה מן השמים אין זה מברך ונתן לנו תורתו ואם מברך בפה ולבו כל עמו אין זה מברך	13
בעיקר העניין בה ד"ה עוד מאריך, ומה שהובא בה הוא כדי לייחס את דברי ה"ב"ש ודברי המדבר	14
המלך לתורה מן 'מזעזע' ולפיכך נקראת כי היא המצוה כי בגוף התורה נרשם 'אמת'	13

12 עוד מאריך הכת"ש שם להסביר בזה את חומר ענייני של ברכות התורה, 'הוה מדאוריותי כי הם עיקר
מאמני כי התורה בביקור או בהצטרף מן השמים אין זה מברק וזה נור וזה תולע וזה אש וזה אור וזה מברק
13 המול' (בהדרתו מן) מציע תלן: 'הצעה שהצעת כי כלל המצות הם בשם ורומזות בבפס', אמת'.
14 ומדברי נלמד גם הלפי'.

15 ומביא הרשב"א שם דוגמא: 'מצות השבת נתפרשה בשם תשומה כי בשם ית' עשה' ד', ונמור, ונראה
16 זה כי בעני השבת שוב נבא, ואולם גם הטעם הזה הגהלה בזה ענייני או כיולם ספרים, וכל שדעתו וכו'.

17 דוגמא בזה הוא מ' רבינו הנפיש החיים על אהנו הגר"א (הקדמה לשמות אליהו): 'א"ף אם אי יזכו
אך לתאמני כי אין חקר לתבנתו והכמתו ודעתו הרתבה מן' וכבר טפה נגד' כי חקרינו ידעו כי חסד
18 כי יתנה העשה מוחלטת בתו"ק ובמ' **בשם הפיש** (א"ב): כי טעמי מצות עד תכליתם אין נתלמד עדין כלום
אשר שהיה אד"ה עזר מצוד ומביט בו סוף העולם' וכו'.

19 איתא במדרש (ששה"א ד', ד) על אלוש ורבי' ויהושע ורבי' עקיבא, רבי אליעזר אומר אם יהיו כל הימים
כאדם שמעתי' דתרוחו במכחול בזה, רבי' ויהושע אומר כי יהיו כל הימים דין ואומים קולטוסימס וארץ יריעות לזה
אומר אם יביט כל לומר מן שאמרו רבותי אלא רבותי חסרה ויזני לא סתרתה אלא כמרים באחתה ומחרי נהנה וזה

[illegible]

20 ובמ"ש הרמב"ם בביקורי האמונה (ח): 'לא תושג תכלית חכמתה ארוכה מארץ מדה, ואין לאדם אלא לבל
21 צורך בה את דברי הרמב"ם' (מאמר החכמה ה"ה סדר תשל"ך) 'מן הראוי תמיד להשתמש מדברי הגדול
22 (נימנ) מחזור ונה"ח עניני יו"ב עמוד 17' 'סוד' הרמב"ם בגלותו להרחיק ת"ח וקטרוסו וצריך שתדע שיש דברים פז
ההוא בדרך כך ומהם כן הריקוד הוא תמי'. אך כנראה חסדו הרשב"ם לענין יו"ב יותר עמוקה.

22 וכן ענין עוד בדבר הענין (תשובות הרשב"א א"ת אה"כ).
23 וכתב בעד **התעלה** ("ו"ד קטו), "לית שאת אבדך לך איך שכל דברי רבותינו הקדושים הם בגמלי אש,
24 בדבר הביתות וכן צליתו בדבר הגדולה במשה וישי תדיר שנים לעסקיו, ואמר ועוד אומרים שבתעלה מימים בבוקר בזה
25 המין לוקח התעלה הקטן זה כל כך בחיבה, והלך אותו להחנותו ואמר לו התעלה איך פוקה באשיתל שם בזה שר
26 הגדול שאכלו טרופה בזה בחלב, הבה"ח' התעלה לפניך ועזקן בזה כהה גדולים דברי חכמים. ובאתה כך מקובלי ש
27 המול בזה ובאי. וצרי בדבר **יצאה** (התעלה לפניך) אבות כהן

אנו נמצאים בספר השלישי של חומש במדבר - ספר הפורענויות, שבו נכתבו הפורענויות של עם ישראל במדבר.¹ ספר במדבר מתחיל בשבחן של ישראל, עד הפרשה של 'וַיִּהְיֶה בְּנֹסַע הָאָרֶץ' שבאה להפסיק בין פורענות לפורענות, ומכאן מתחיל ספר הפמרגלים, ומעשה קרח.

ולבאר את ענין הפורעניות שבספר זה יש להקדים כי קשה לדבר על דור המדבר שנקראים דור דעה, אין לנו השגה בחטאים שלהם, ולא היה ולא יהיה דור בדרגתם בכל תקופה אחת עד ימות המשיח. ורבינו הגר"א כותב שכל חטאיהם היה בדקות גדול.² ועל המרגלים נאמר "כֹּלֶם אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הָמָּה", ובאמת הם היו אנשים גדולים - וכפי שכתב הרמב"ן (יגד), שהמרגלים לא נמנו לפי סדר השבטים אלא לפי סדר הדגלים אלפי סדר חשיבותם. וא"כ צריך לבאר מה גרם להם לחטוא.

‘דור דעה’ - דורו של משה

והענין מבואר עפ"י דבריו של המשך חכמה (במדבר יג,ל) שחטא המרגלים היה מחמת נבואת אלדד ומידד (יא,כו) שנתנבאו במחנה, כפי שכתב רש"י (יא,כח) 'משה מת ויהושע מכניס'. וחשבו המרגלים שמאחר ולדעתם כל המעלות הגבוהות שזכו להם בני ישראל במדבר, השראת השכינה וכו', כולם היו מכוח זכותו של משה רבנו, ואף אפשר בלא משה רבינו. חששו שלאחר מותו, בנסיסתם לארץ ישראל, ינטלו מהם כל אותם המשות גבוהות. ולכן הם ניסו למנוע את הכניסה לארץ ישראל, כדי שלא לוותר על משה רבנו שהיה ראש לבני ישראל.

ועומק הענין הוא, לפי שדור המדבר הי' 'דור דעה', ודרגתם במדבר היתה גבוהה מאוד, אכלו מן, ושתו מים מבארה של מרים³. ולאחר שנכנסו לארץ אף המן פסק, והיו צריכים לקצור את התבואה ולקדשה על ידי מנחת העומר. 'דור דעה' הוא דורו של משה - 'סוד הדעת', והיו שייכים למשה רבנו.⁴

ומאחר שהמרגלים לא רצו לאבד את משה רבנו כשיכנסו לארץ, וידעו שהכניסה לארץ ישראל תהיה כרוכה בשינוי בהנהגת הקב"ה אתם,⁵ הם "בִקְשׁוּ חֲשִׁבֹנוֹת רַבִּים" שיעדיף להם להשאר במדבר עם משה, ולוותר על ארץ ישראל.⁶

“כִּי אֶל-חַי בְּקִרְבְּכֶם”

ובזה למעשה היתה טעותם, כי אדרבה משה רבנו זכה למעלתו העצומה מתוך שהיה רועה ישראל^א. והוא שאמר להם יהושע בשעה שעמדו בתוך הירדן בַּזֹּאת תִּדְעוּן כִּי אֶל-חֵי בְּקָרְבָנָם (יהושע ג'), כי גם אחרי מיתת משה רבנו, עדיין המצב הוא של "אֶל-חֵי בְּקָרְבָנָם", השכינה עדין שרויה ושוכנת בתוך כלל ישראל. וקריעת הירדן היתה קריעת ים סוף, ואף שמשה כבר לא עמם, מ"מ הקב"ה בקרבם והירדן נקע על ידי שהקב"ה עמם.

וכעין מה שכתב הגר"א, שמשנה רבנו אינו מוזכר בשמו בכל הגדה של פסח, ורק פעם אחת הוא מוזכר בדרך אגב, כי העיקר הוא לדעת "אני ה' - " אני הוא ולא אחר, ולא להחשיב את המעלה של שום נברא יותר מזה, וזה גופא היתה טעותם של המרגלים.

אֵין חִכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֶצָה לִנְגִיד ה'

ובאמת מה שהרגישו שיהיה הבדל גדול בהנהגת הקב"ה אחרי מות משה, לא היה בזה עיקר הטעות. אלא עיקר הטעות והחטא היה בזה שעשו חשבונות לפי הבנתם, נגד ציווי ה'. ומכאובת **בנפש החיים** (סוף שער א') שלפני מתן תורה שהאבות קיימו את התורה מדעתם, הייתה רשות ליחידים לפעול לפי השגתם, ולעשות את המעשים הדרושים כדי להגיע תליקונים הרצויים, ולכן כמה פעמים

האבות פעלו באופן שונה ממה שכתוב בתורה, כמו יעקב אבינו שנשא שתי אחיות, משום שהשיגו זה הדרך הטובה בשבילם, אבל משנתנה תורה אין שום רשות לשום אדם לשנות כלום, אפילו אם הוא משיג ומבין את שורשי הדברים.⁸

המרגלים צדקו באמת שמדרגת משה רבנו מיוחדת מאד, וחלוק מכל הנביאים הבאים אחריו, כפי שמבואר בתורה, וגם בלשון חז"ל נקרא הסרסור בין הקב"ה לישראל, שכל קבלת התורה הייתה על ידו, וכלשון חז"ל כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר לו למשה בסניי. ומכל מקום אף על פי שהיה שינוי גדול אחרי מותו, הנה היה רצונו ית', ובאמת רק משום שצריכים דוקא את משה יש בחינה של משה בכל דור.

ועל זה נאמר "אין חֶקְמָה ואֵין תְּבוּיָה ואֵין עֲצָה לְגֵד ה'" (משלי כא, ל), ולא מדברים על ליצנות, אלא על החכמה והתבונה האמיתית, אבל מ"מ כאשר זה נגד ה' אין שום חשבונות.⁹ ואף שהיו 'ראשי אפלי ישראל', מ"מ על ידי ש"בִקְשׁוּ חֲשָׁבוֹת" נכשלו בחטא המרגלים.

קדושת התורה וקדושת הארץ

ועוד דרך יש בזה על פי מה שהאר"ק הרמ"ע מפאנו, שבאמת משה רבנו וגם דוד המדבר לא היו צריכים בדרגתם להיכנס לארץ ישראל. וכתוב במדרש בענין מי מריבה שהקב"ה בא על משה רבנו בעלילה, כדי שלא יכנס לארץ ישראל. וביאור הדבר, על פי מה שזכרנו חז"ל על הפסוק "רב לך" הרבה יותר מזה צפון לך, שדגרת משה רבנו היתה למעלה ממדרגה שבה יש צורך לקדושת הארץ.¹⁰

ולכן משה רבנו שהוריד את התורה לארץ והשגתו בתורה ושייכותו לתורה היו למעלה מכל אדם, לא היה צריך לקדושת ארץ ישראל.¹¹ ואם הוא היה נכנס, היה מיד מעלה את הכל לדרגה עליונה, ומביא כבר מצב של קץ הימים, ולא כן היה רצון הקב"ה, ולכן הוא ציפה כביכול ממשוה רבנו יחטא. ואף על פי שהיה יכול למנוע את כניסת משה רבנו גם בלי שום חטא מצדו, מכל מקום לא כן הקב"ה מנהיג את עולמו, אלא תמיד הבחירה נשארת ביד האדם.¹²

וְלֹא לַחֲנֹם נִקְרָאוּ דוֹר הַמְדַּבֵּר 'דוֹר דְּעָה' שְׁמִשָּׁה רַבְּנֵי הוּא מִקּוֹר הַדַּעַת,¹³ וְכָל דּוֹרוֹ הָיוּ מוֹשְׁפָעִים מִמֶּנּוּ וְשִׁיכִים אֵלָיו, וְכֵן שָׁכַח הַנֶּפֶשׁ הַחַיִּים עַל זְמַן הַמִּשְׁכָּן וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁעִקֵּר תַּפְקִיד הַמִּקְדָּשׁ הָיָה שָׁכַל אֶחָד יַעֲשֶׂה אֶת עֲצֻמוֹ לַמִּקְדָּשׁ, וְלִכְּל חֶלְקֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִכוֹנִיִּם כְּנֵגֵד אַבְרֵי הָאָדָם. כֵּן דוֹר הַמְדַּבֵּר שֶׁהָיָה בְּתוֹכוֹ מִשְׁמַשָּׁה רַבְּנֵי כּוֹלֵם יָכֹל בְּמַדָּה מִסּוּיֶמֶת לְהִידְמוּת לוֹ וּלְהִיּוֹת שִׁיכִים לְדִרְגָּתוֹ, זֶה דִּרְגָּה שִׁיּוֹתֵר גְּבוּהָה מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְאַרְץ יִשְׂרָאֵל. וְלִכְּן בְּאַמֶּת כָּל הַדּוֹר לֹא הָיוּ רְאוּיִים לְהִיכָנֵס לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל. וְכַמְּבֹאֵר בַּחז"ל, שְׁמִשָּׁה רַבְּנֵי שָׁאֵל אֶת הַקֹּב"ה כְּשִׁיכְנוֹס לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְכֵן אֶחָד יַעֲשֶׂה עֹסֶק בְּשִׁדְּהוֹ וּכְרָמוֹ וְכו', תוֹרָה מָה תֵּהָא עֲלֵיהּ, וְתִשְׁבֹּתוּ הַקֹּב"ה וְלֹא שֶׁיְהִיָּה לָהֶם מֶגֶן בְּשִׁבְתוֹת. וְנִרְאֶה מִזֶּה שְׁבַעֲצֵם דִּרְגַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר נִמְכָּה מִמְּהִרָּה שֶׁזָּכָה לָהּ בַּמְדָּבֵר, שֶׁאַרְץ יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר שִׁיכָת לְעוֹלָם הָעִשְׂיָה, וְהִרְחֻנִּיּוֹת יוֹתֵר בְּהַסְתֵּר.

חשבונם של המרגלים

ומעתה יש לבאר שהמרגלים שהיו נשיא אותו הדור בדרגה ורוחנית עצומה, הבינו את כל זה, ובזה יש לפרש את המבואר בזה"ק, שלא רצו להיכנס מפני שראו שבארץ ישראל הם לא יהיו נשיאים, שהבינו שלפי שורש נשמתם הם שייכים יותר למציאות של המדבר, ושבארץ ישראל לא יהיו נשיאים, היינו ששם תפקידם הרוחני אינו שייך.

ומה שחז"ל תארו את חטאם באופן החמור הזה, כאילו הכל היה משום גאון ותאות כבוד הנשיאות, יש לפרש, שאף על פי שכוונתם הייתה לשם שמים, ולפי החשבונות שנתבארו, מכל מקום איזה נקודה של נגיעה אישית גם היא מעורב בה, של רצון לכבוד, ולפי גודל מעלתם התורה תובעת מהם כאילו זה היה כל

[illegible]

ולפי המבואר, המרגלים צדקו בהבנתם שהם שייכים למדבר ולא לארץ ישראל, ומכל מקום חטאו בזה שמשום החשבונות שלהם הוציאו דבה על הארץ, כדי שכלל ישראל לא יכנס לשם.¹⁵ כי אשום פעולה על פי השגתנו וחשבונותינו, אם היא שציויה ה' היא שיכנסו לארץ ישראל היו מחויבים בצדק שיש בזה ירידה רוחנית בשבילם, ושאין זה מק חטאו ונענשו.¹⁶

מחמתו - ליראיו!

ואף על פי שהייתה כוונתם לטובה להישאר במצב של קירבה יתירה להקב"ה, מכל מקום זה היה טעות וחטא, כי אפילו האדם הגדול ביותר אינו מסוגל להשיג בשכלו את הדרך להשיג קרבת ה' ויצון ה'. שאין דרך אחרת אלא לקיים בדיוק את ציווי ה', וכל נסיון להגיע בדרך אחרת ודאי לא יצלח. ומה שנראה מפשטות הפסוקים גודל וחומרות חטאים, יש לפרש, או שלפי דרגתם, כך התורה נדה בחטאים, או שאף על פי שהכל התחיל בדרות גדולה ובנגיעות קטנות כמו שנבאר, מכל מקום בסוף על ידי זה הייתה נפילה גדולה עד שהגיעו קרוב למה שמתואר בפשטות הפסוקים.

ועל פי הדברים מתבאר שהיה חטאם כעין חטא אדם הראשון, שפירש הגר"א שנמשך אחר חכמה חיצונית, שרצון הקב"ה היה שאדם הראשון ישיג את הכל על ידי הדבקות בחכמה העליונה, שנאמר בפסוק "מִה רָבוּ מַעֲשֵׂי ה' כָּל־פְּתָחַי בְּחָכְמָה עֲשִׂיתָ" שכל פרטי הטבע יש בהם התגלות של הקב"ה, ויש אין סוף של פרטי החכמה שניתן לגלות, אבל זה דרגה הרבה יותר נמוכה של התגלות, בסוף כל ההשתלשלות דרך כל העולמות. לעומת החכמה העליונה, התורה, שהיא התגלות הראשונה. ואדם הראשון חטא בזה שחיפש את הדבקות דרך חכמה חיצונית התבוננות בטבע, ולא על ידי להישאר דבוק רק בחכמת התורה, שניסה להגיע לרצון ה' לא בדרך שצויה ה'.

ועיקר רצונו של הקב"ה מכלל ישראל, שיש להתפעל באופן כללי מנפלאות הבריאה "מִה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיָהּ ה' ", אבל ההתעסקות בפרטי החכמה אינה העסק שלנו, אלא עלינו מוטל להגיע להכל דרך התורה. ויש הבדל גדול ועצום בין חכמת התורה לחכמה חיצונית, וכמו שחילקו חז"ל בנוסח הברכות, שעל חכמי ישראל מברך 'שחלק מחכמתו לראי', ועל חכמי אומות העולם מברכים 'שתן מחכמתו לבשר ודם'.

מלחמת היצר

שלמה המלך אומר "כִּי בְּתַחְבֵּלוֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה", והגר"א מבאר שאמנם יש צורך לשמוע דברי מוסר מהחכם, אבל בסופו של דבר כל אחד צריך לנהל בעצמו

את המלחמה עם היצר, שרק האדם בעצמו יודע מה חולשתו העיקרית, במה וכיצד הוא יכול וצריך להילחם. שהמלחמה הזאת היא תכלית החיים, וכמו שמבואר ברבינו הגר"א על הפסוק (משלי ד, ג) **"כִּי הִיא חֵיקְךָ"**, **"כִּי מֵה שְׁהָדָם הִיא כֹּדִי לְשׁוּבָה מִן שְׂלֵא שְׂבֵר עַד הֵנָּה אוֹתוֹ הַמִּידָה, לִכֵּן צָרִיךְ תַּמִּיד לְהִתְחַזֵּק וְאִם לֹא יִתְחַזֵּק לִמָּה לוֹ חַיִּים"**, ומי שלא נשאר לו מה לתקן לא ישאירו אותו בחיים... שאין טעם לזה.¹⁷

והדרך האחת היא, 'מה יעשה האדם ויחיה ימית את עצמו' אפילו שהוא מבין בשכלו שרק תורה ומצוות הם החיים האמיתיים, מכל מקום הוא מוכרח לעבור שלב שמרגיש כמו מיתה, של עזיבת השקיעה בתאוות החומריות, וכעין זה יש ברפואות הגוף, שלפעמים צריך לעבור ניתוחים וכדו' שמרגיש כאילו ממיתים אותו, אף על פי שהוא מבין בשכלו שרק על ידי זה יוכל לחיות, וק"ו ברוחניות שהרווח בסוף הוא נצחי וגם הרפואה בטוחה.

לעולם הבחירה ביד האדם, הוא יכול לבחור חיים, או להיפך ח"ו, ולכאורה אפשר לומר גם הפוך - מה יעשה האדם וימות ייחיה את עצמו... דהיינו שיכול לבחור להשקיע את שכלו וכוחותיו בלחיות את החיים המדומים, חיי חומריות, ואין לך מבינה גדולה מזה רח"ו, וטבע האדם הוא שרוצה לחיות, כשאמר רבי ינאי מאן מינא חיי, כולם באו לשמוע, אבל לא כתבו שכולם קיימו את דבריו, שהרי הבחירה ביד האדם איזה סוג של חיים הוא בוחר לעצמו.

ברור לך חלק יפה

סוף דבר, הכל תלוי בחכמה, וכמו שנתבאר הרבה פעמים, ענין החכמה הוא כמה שהאדם חי על פי השכל, שזה הדעת. הקב"ה נתן לכל אחד את השכל שהוא צריך, ופירוש הפסוק **הַחֲכָמָה תַּחֲיֶה עַל־לִי***, שהכל תלוי מה הוא עושה עם השכל שלו, למה הוא משתמש בחכמה שלו, כמה שהוא מתבונן, ומנהל את חייו על פי התבוננותו. ותמיד אני מביא בעניי **דברי הרמב"ן** שחכמה וקודש הם ענין אחד, ונראה שגם ההפך הוא הנכון דהיינו שפשוטות יוטמאה* הולכין ביחד, וכתרגום על הפסוק **וּמִלֹּתֶם אֶת עֵרְלַת לִבְכֶּם** - 'טפשות לבכון'.

וצריך לחיות כל הזמן על פי החכמה, שזהו גדלות גדולי ישראל בכל הדורות, ולהבדיל מחכמי אומות העולם. שהקצות החושן היה 'קצות' כל המעט לעת', הם לא היו חכמים בזמן העיסוק בחכמה בלבד אלא כל הזמן חיו בדרך החכמה.

זה עיקר העבודה 'ברור לך חלק יפה', הכל הוא לטוב לך. רק צריך לדעת שזה לא באופן טבעי אלא צריך להפעיל את השכל, להתעורר ולקחת מה שהקב"ה נותן. ואחרי המתנה הגדולה של השבת מתפללים בצאת השבת 'מזדובקים ביראתך', האדם יכול להזדרז ללכת לעסוק בתורה, ויכול גם לבעט בכל המתנה של השבת ולברוח מהרוחניות. תמיד הבחירה בידינו, האדם יכול לרדת למטה מדרגת הבמה או לעלות למעלה מהמלאכים, והלואי שנזכר לבחור בחיים, ולהיות חיים כולם היום.

י על פי שחטא בדיקות, שטעה במה שדרש קל וחומר מעגלה ערופה, ובת קול אמרה עליו שהוא בחיר ה', מכל "ש"לך" רשות אבל אני מציו לך, שבוונות היתה לטובה, שיעשו מעין קנין על ארץ ישראל כמו שנעשה על הפסוק "לך רד כי שחת עמך" אלה שאתה לקחת בלי שציויות, שהעבר רב גרמו לקלקול של חטא העגל, חות לקלוקול.

ממקום לפרש יותר...

שמים, ומשיח¹ הוי"ה צוה שהיה אז צדיק וחשוב שהיה שם מזכור בתורה אחר כך בפרשת בנות תולדות. והוא רצה להדביר שבנות תולדות לא חזק את הו"ה המבקל, אבל שניין לא היו ראויים לזה, רק לעתיד לבא יתפחזו. וזהו שם המבקל, כי הו"ה צוה שיהיה כח המבקל, שאין בהם כוח לקבל את זה, ואכמ"ל². ובכל זאת נתבע על זה שלא היה כאשר צוה ה', וצריך שיהיה כח לקבל את דבר ה', שלא יכנסו לארץ, ובכל זאת ניסו לעלות, "ויעפלו לעלות אל ראש ההר" ונמשה ויגיד להם לא לעלות אל ראש ההר, והוא רצה

ה עוד מכון בפירוש הפסוק "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה" שחלק מהתביעה היא, שבמדה שהאדם וזוכה להריגה את התענוג הגדול ויכול להצליח במלחמה נגד היצר, וזה ענין "מתיקות התורה", ו'טעם תפילה' שהזכירו בגמרא מתפילת חנה, ובכל זאת מבואר בחז"ל שהיא 'טעמה טעם של תפלה', טעם בעלמא, וכנראה שגם זה דרגה

14 והוסיף רבינו ז"ע "א שהוא כמו שאמר שמואל הנביא לשאול המלך (שמואל א' טו, טו) מקום התביעה היא **"ותעט אל הנשלה"**, מפני שהייתה איזה תערובת של נקודה שלא לשמה.

ובמקו"א הוסיף עוד שלכן גם נראה בחז"ל שיש תביעה על משה רבנו, שהוא גרם את חטא המה
אברהם אבינו, אבל אז פתח פתח שעל ידי זה נתקלקלו. ובמו כן, בזה שלקח את העובר בדא
שכונת משה רבנו בשני הדברים הייתה לטובה, ואמר יודע למי מקום השאר העם של
15 פעם אחת הוסיף בינתיים וכתב: "ולפי גודל עון פי שנדבריהם על ארץ ישראל היו רבו"

16 רבינו זיע"א הרחיב לבאר על פי הנ"ל את פרשת המקושש, שפירש **התרגום יונתן** שכל ישראל ישמעו ויראו, שידעו שיש מיתה על החילול שבת, ולא עשה סתם דבר שלא יבינו אוו

ואדרבה על ידי מעשיו קלקל הרבה יותר, שכן זה תמיד כשמעוררים את כוח המקבל באופן שא
שאנחנו נלמד ממה שעשה, שלא עשה סתם דבר שלא יבינו אותו, ובכל זאת נתבע על זה שלא
אמר להם "למה זה אפס וברבים את פי ה' והיא לא תצלח" כי כל החשבוניות הכי נכונים

17 והוסיף רבינו זיע"א כי הלצילוי 'במשנה' בלמחמה הזאת, הוא התענוג הגדול ביותר מבין את הערך האין סופי של תורה ומצוות, ודאי שיהיה מאושר בזמן שהוא מקיים אותם. אבל עו "ח"ל, ובענין זה היה מוסיף רבינו זיע"א כי יש להתפעל מאד כמה מדרגות יש בתפילה שהרי כן גבוהה מהצד...

קוראים רוממות

יום כ' סיון

להלן מציאה נחמדה אשר חפשתיה זמן רב.

הובא כאן בגליון פרשת שלח תש"פ את דברי רבינו
מרן ראש הישיבה בעל ה"דרכי שמואל" זיע"א אודות

יום כ' סיון שנהגו בהרבה קהילות שהוא יום צום. ואומרים בו סליחות מיוחדות, על ההריגות הנוראות שקרו באותו יום וקרו בו, בשני זמנים, בימי הראשונים שהיו כמה קהילות שנהגו על קידוש השם על ידי הנוצרים ימי"ש ועל זה תקנו תפלת אב הרחמים, ולכן ברוב הקהלות נוהגין לאומרו בשבת מברכים של חודש סיון. וגם בתקופה מאוחרת יותר על ידי הנוצרים ימי"ש, וביום כ' סיון נהגו על קידוש ה' רבי מיכל מנמרוב שהיה גדול הדור בדורו של ה"ט" ויהי"ך.

ורבינו זיע"א היה מציין כי רבינו תם כותב על יום כ' סיון שהוא שקול כיום הכיפורים, וביאר שלכאורה הכוונה היא שמיתת צדיקים מכפרת, והוסיף שיש שמצאו רמז בפסוק "כי יד על כס קה" כס ראשי תיבות כ' סיון, י'-ה יום הכיפורים.

והיכן נמצאים דברי רבינו תם אלו, ובעומדי השבוע בביהמ"ד דקהילת חסידי בעלז בבית שמש אשר נהגו לומר הסליחות ל' סיון, אינה ה' ליד - ספר קטן הכמות בשם ספר הזכירה לרבינו אפרים בר יעקב מבונא מבעלי התוס', אשר מתאר שם את הרציחות הנוראות בקהילות מדינת צרפת, וגם את הניסים הגלויים שאירעו שם. עי"ש.

ומסיים וכותב: "ברביעי בשבת, בעשרים בסיון ארבעת אלפים תתקל"א, וקבלוהו כל קהלות צרפת וביהם ורינוס להספד ותענית מרצון נפשם, ובמנוחות האנון רבינו יעקב בן הרב רבי מאיר, אשר כתב אליהם ספרים והודיעם כי ראוי הוא לקובעו צום לכל בני עמנו, וגדול יהיה הצום הזה מצום גדליה כי יום כפורים הוא, זה לשון רבינו אשר כתב. וכן נכון, וקבלו היהודים, ופיוט חטאנו צורנו מיוסד על זה לכתוב בו כל המקרה הרע, ונמעלה הוא כתוב בסליחות על גזירת בלוישי, וצדקת כל שמסרו עצמם על יחוד השם תעמוד לישראל סלה".

וזה המקור של דברי רבינו בשם רבינו תם, ונפלא. [לגבי הרמז של "כיד כל כס קה" - דבר זה

מעמות

נמצא באוהב ישראל (אפטא) ליקוטים חדשים לכ' סיון, ונראה שמביא זאת ממדינה, ואף אינו מזכיר דברי ר"ת]. אמנם המגיה שם כתב שהוא ריב"ם המוזכר בתוס', אבל אינו נכון, כי ריב"ם המוזכר בתוס' הוא אחיו

של ר"ת - רבי יצחק ב"ר מאיר, ואילו רבי יעקב בר מאיר זהו רבינו תם. [ומענין הדבר שר"ת נפטר מיד לאחמ"כ בד' תמוז ד'תתקל"א].

ברכה
העורך

ברכת כהנים בצפון

לכבוד מערכת הגליון החשוב רוממות המרומם את כל ציבור היראים ומגביהם
טפח.

בבלין פרשת נשא הביא במדור רוממות ההלכה הרה"ג רבי יעקב ליינר שליט"א
בנידון ברכת כהנים בכרמיאל בשם רבינו ראש הישיבה זצ"ל שנשמע מזה כי רבנו
זצ"ל הורה רק בכרמיאל לישא כפים כל יום ולא רק במוספי שבת ויו"ט, ובאתי
להעיר בזה כי רבינו ראש הישיבה זצ"ל היה מגיע לשבתות בין הזמנים לעיה"ק
צפת לפני יותר מעשר שנים, והיה מתפלל בביהכ"נ "חנכ"י הישיבות מאור חיים"
שם נושאים כפיים גם בשחרית ובין חול, ודברתי בזמנו עם הגבאים
ואמרו שזה הוראה של רבנו ראש הישיבה. וכן זכורני שהתפלל בביהמ"ד הגרא"א
דאז בעיר העתיקה בשבת ונשאו כפים גם בשחרית, ואמר לי הגבאי שזה עפ"י
הוראתו של רבינו זצ"ל. וזכורני שאמרו שפשהיה מתפלל אצל אחיו הגאון הגדול
רא"ד אויערבאך שליט"א מרא אדמו"ר דטבריה, ששם נשאר המנהג הקדום לא
לישא כפים רק במוספי שבת ויום טוב, ששם שלל לשנות כיון שעד אז כל
האשכנזים בטבריה נהגו כן. ויש בזה עוד ארכיות דברים ואמ"ל.

בברכה מרובה עד בלי די

יוסף פינס

בית שמש